

**ԶԱՅԼՍ ԱՊՐԵՑՈՑԻ ԶԱՆՁՆ ՈՉ ԿԱՐՆԷ ԱՊՐԵՑՈՒՑԱՆԵԼ:
ԱՅՍՕՐ ԸՆԴ ԻՍ ԻՑԵՍ Ի ԴՐԱԽՏԻՆ:**

Երուսաղէմ, Երուսաղէմ, մարգարէները կոտորող, եւ առաքեալները փարկոծող այս սուրբ քաղաքը, երբ մէկ կողմէ կը ճաշակէր իր Պասքի Զատկական գառը մինչ քաղաքէն քիչ մը անդին երկնքի մութ ու խորհրդաւոր խորութեանց մէջ, Գողգոթայի քարձունքին վրայ, կար մահուան խաչափայտը որու վրայ իր երկրաւոր կեանքի ամենածանր ու ահաւոր վայրկեանները կ'ապրէր Աստուածորդին: Եւ այդ վերջին գիշերը անտարակոյս մարդկութեան համար փրկագործութեան խորհուրդին ամենէն քախտորոշ ու անկիւնադարձային պահն է:

Մարդկային չարութեան եւ Աստուածային քարութեան պայքարին ամենէն ահաւոր վայրկեանը, ուր Աստուծոյ սէրը վերջնականապէս կը յաղթէ, իսկ խաչը կը բանայ մարդկութեան համար փրկութեան ճամբան: Տեսարանէ մը աւելի փրկութեան խորհուրդ մըն է սիրելի հաւատացեալներ որ կը պարգուէր Գողգոթայի քարձունքին վրայ, այդ պահուն:

Քրիստոս հոգեվարժի այդ ահաւոր ու անտանելի պահուն, անգամ մը եւս ներողութեան, նուիրումի եւ սիրոյ կտակը կ'աւետարանէ, իր եօթը խօսքերու վերջին պատգամներովը:

Մինչ Դպիրներու, Սաղուկեցիներու ու Փարիսեցիներու կուսակցութիւններէն կազմուած ամբոխը կը հայեցէր ու կ'ըսէր. Վահ դուն որ տաճարը կը փակէիր ու երեք օրէն կը շինէիր, ազատէ՛ ինձ ինձի եւ խաչէդ վա՛ր իջիր:

Նոյնպէս քահանայապետներն ալ կը ծաղրէին իրարու մէջ ըսելով. Ուրիշները ազատեց, ինձ ինձի չի կրնար ազատել: Այդ Քրիստոսը, Իսրայէլի թագաւորը, հիմա թող իջնէ խաչէն, որպէսզի տեսնենք ու հաւատանք: Հակառակորդի շրթներէն դուրս եկած այս բառերը ինքնին մեծ ճշմարտութիւն կը պարունակեն իրենց մէջ:

Քրիստոսի թշնամիներուն այս ծաղրական անարգանքը ինքնին կատարումն ու իրականացումն էր անոր փրկագործութեան խորհուրդին, որուն ամենէն կենդանի պահն է խաչելութիւնը:

Ուրիշները փրկեց ինձ ինձի չի կրնար փրկել, այս խօսքին իմաստն էր անշուշտ արեւմարեանք յայտնել խաչախին անկարողութեան հանդէպ, բայց անով միանգամ ընդ միշտ յայտարարուած եղաւ միայն անոր գործութիւնը ամէն ժամանակի համար:

Քրիստոսի ինքզինքն չկարենալ փրկելուն, այսինքն իր անձին ազատագրութեամբը չ'ատանդուելով ուրիշներուն փրկութիւնը միայն իր սիրոյն եւ սրտին առարկայ ըրած ըլլալուն այս հաստատութիւնը թէեւ հակառակորդի մը կողմէ, եւ անգիտակից զգացումով մը, այսինքն ակամայ կատարուած, բայց ամենէն շեղ խոստովանութիւնն է Աւետարանի եւ խաչին ազատագրող Ոգւոյն, եւ Յիսուսի փրկարար պաշտօնին:

Ի՞նչ մեծ բարեմիշ ու պատիւ է մարդու մը, երբ մարդիկ կարենան ըսել իրեն համար. Զայլս ապրեցոյց:

Քրիստոսին աչին ու ձախին խաչուած երկու աւագակներէն մէկն ալ հայեոյակից լեզուով կը ձայնակցէր մախատողներուն, «Դուն չե՞ս Քրիստոսը, փրկէ դուն քեզ, փրկէ մաւս մեզ»:

Մինչ միւս խաչակից աւագակը խօսքը անոր ուղղելով կ'ըսէ «Աստուծմէ չե՞ս վախճար դուն, որ մոյն պատիժին մէջն ես: Մենք իրաւամբ մեր չարագործութեան արժանի պատիժը կը կրենք, բայց այս մարդը չար բան բնաւ չ'գործեց»: Ապա խօսքը ուղղելով Քրիստոսին կ'ըսէ. «Յիշէ զիս Տէր, երբ արքայութեամբդ գաս»: Ո՛րքան սրտառուչ ու զարմանալի է այս կանչը խաչակից աւագակին:

Խաչելութեան այդ սրտամկիկ պահուն երբ Քրիստոս հոգեպէս եւ բարոյապէս բացարձակ միմակ է, երբ իր աշակերտները հակառակ մահուան իսկ գինով իր հետ ըլլալ ու զինք երբեք չլին ուխտած ըլլալուն, իր մատնութեան առաջին իսկ վայրկեանէն զինք լքեր ու մինչեւ իսկ ուրացեր էին, երբ շատեր կը ծաղրէին ու կը մախատէին զինք, մինչ ուրիշները պարզապէս լուռ կը ցաւէին իր վրայ եւ իրենց հոգիին մէջ կուլային իր ամենդութիւնն ու իրմէ ակնկալելի բարիքներէն իրենց ընդմիշտ զրկումը, սակայն այդ բազմութեան մէջէն մէկ հոգի, միայն մէկ հոգի, խաչակից աւագակ մը, իր վերջին վայրկեաններուն ինքն իր մէջ խորասուզուելով, անդրադարձաւ իր չարագործութիւններուն, ճանցաւ իր մեղքերը, աւելին ճանցաւ մաւս իր կողքին իրեն խաչակից Նագովրեցի Յիսուսին ոչ միայն ամենդութիւնը, այլ մաւս Աստուածութիւնը գայն Տէր կոչելով եւ զինք յիշել խնդրելով իր արքայութեանը մէջ:

Այս աւագակը Քրիստոսին աշակերտած չէր, անոր ուսուցումներուն հետեւած չէր, վստահաբար գայն տեսած իսկ չէր, բայց անտարակոյս որ լսած էր անոր զարմանահրաշ արարքներուն ու անսովոր ուսուցումներուն մասին: Եւ խաչին վրայ իր ահաւոր ցաւերուն մէջ իրեն խաչակից աւագակին յանդիմանելէ ետք աղաչեց

«Տէր յիշէ զիս երբ արքայութեամբդ գաս»:

Ի՞նչ վեհութիւն , հոգիի ի՞նչ մեծութիւն աղաչանքի այս միակ կանչին մէջ:

Ինչ մեծ խոստովանութիւն ու յայտարարութիւն աւագակի մը կողմէ, միւս կողմէ ալ, որքան անդորրիչ, որքան կենսագործող է պատաստխանը խաչակից Քրիստոսի. «Ճշմարիտ կ'ըսեմ քեզի այսօրուրնէ արքայութեան մէջ պիտի ըլլաս»:

Տարուան ամենէն խորդերդաւոր ու նուիրական այս պահուն ամենքս վկաներն ենք Քրիստոսի չարչարանքներուն ու խաչելութեան, բայց ոչ անոնց պէս, որոնք լուրջ կը ցաւէին ու իր անմեղութեանը կ'ողբային անմոռունչ, այլ աւագակին պէս խաչակիցներն ենք Քրիստոսի:

Սա նուիրական ու լուրջ պահուն ամենքս, աւագակին օրինակով պէտք է որ խորասուզուինք մեր հոգիին մէջ եւ ճանչնանք մենք զմեզ մեր խորագոյն էութեանը մէջ: Խոստովանինք Աստուծոյ մեր չար արարքները, որոնցմով ո՛րքան, որքան ցաւ ու վիշտ պատճառեցինք անոր, խոստովանինք մեր բոլոր չար խօսքերն ու մտածումները, ինչ որ պէտք էր խօսելինք, ոչ իսկ մտածեցինք, բայց խօսեցանք ու չմտածեցինք: Ցաւինք բոլոր այն բարիքներուն համար զորս կրնայինք ընել բայց չ'ըրինք: Եւ խնդրենք խաչեալ Աստուծմէն ո՛չ միայն ներել մեզի, այլեւ յիշել մեզ եւս երբ իր արքայութեամբը գայ:

Հոս գիշերային խորդաւորութեան ու վեհութեան սա ամենէն նուիրական ու սրբազան պահուն, երբ մենք այստեղ որպէս զաւակները մեր ժողովրդին, համախմբուած ենք Քրիստոսի մատնութեան եւ խաչելութեան յիշատակը կատարելու եւ հոգեկան ու մարմնական արթնութեամբ հսկելու չարն ու փորձութիւնը խափանելու համար, ամենքս աղօթք դաճած պարտինք աղաչել խաչեալ Յիսուսէն. «Յիշէ մեզի Տէր, յիշէ հայկազեան ազգի հողմացիր այս զաւակներդ, ոչ միայն երբ երկնային արքայութեամբդ գաս այլ, նաեւ քու այս աշխարհի թագաւորութեանդ մէջ»:

Յիշէ՛ մեզի Տէ՛ր, յիշէ՛ աստուածային անսահման սիրովդ եւ գթութեամբդ, մենք որ բոլոր ժողովուրդներուն մէջ առաջինը եղանք ազգովին Քու սուրբ ու լոյս հաւատքիդ դարձողը, Քու սուրբ անունդ փառաւորելու, Քու փառքդ գովերգելու, քեզ օրհնաբանելու համար ճարին կեանք տուինք եւ Հայաստան աշխարհն ամբողջ Քու սուրբ պաշտամունքիդ խնկարոյր տաճար դարձուցինք, անհամար

վանքերով, եկեղեցիներով եւ գեղաբնակ խաչքարներով զարդարեցինք:

Աստուածային շունչովդ լեցուն Սրբազան մատեանիդ հայացումով քեզ հայերեւախօս դարձուցինք: Քեզ ու Քու հաւատիդ չորանալնուս համար տուն ու տեղ ու հայրենիք կորսնցուցինք, նուիրական սրբավայրեր ու սրբութիւններ ձեռքէ հանեցինք ու մեր խաչը առած փախցինք Քու գողգոթայիդ նամբէն, ամենէն անմարդկային ու գազանային միջոցներով:

Ունեցանք տկարութիւններ գործեցինք շատ մը սխալներ, արձանագրեցինք շատ մեղանշումներ, կ'ընդունինք կը խոստովանինք դառն գղջումով եւ արցունքով, բայց քեզ չմոռցանք, չուրացանք, չլքեցինք, չանիծեցինք, այլ ուր որ կայք հաստատեցինք, պատասպարուելու համար հիւղակ, խրմիթ շինել տուաք քեզի աղօթի շքեղ տաճարներ կոթողեցինք քու անուանդ փառքին համար:

Սա խոհրդաւոր ու նուիրական պահուն անտարակոյս որ բոլորիս մտքին ու հոգիին աղաչանքները, մտածումները քեզի հետ են. ով Տէր եւ Փրկիչ մեր, լսէ մեր ալ աղաչանք՝ մեր հոգիին մէջ ցօղելով քեզի խաչակից աւագակին տուած անդորրիչ պատասխանդ:

Մի թողուր որ աշնան տերեւներուն պէս թափինք ու չխանամք, այլ աստուածային գորութեամբդ հաւաքէ ու համախմբէ հայկազեան ցեղի բոլոր ցիրուցան եղած գաւակների պատմական ու սուրբ գրական Արարատին շուրջ: Որպէս խորարմատ ծառ յաւերժատնկէ զմեզ Տէր, որպէսզի մեր հայրերուն երկրին մէջ ծաղկինք ու կանանչանանք ու պողաքեր ըլլանք շնորհիդ ու յայսիդ մէջ. եւ երբ օր մը անակնկալ օր մը արքայութեամբդ գաս, ընդ առաջ ելլանք քեզի, շնորհիդ եւ հաւատքիդ կանթեղներով լուսաւոր, ինչպէս իմաստուն կոյսերը եւ գալուստդ փառաբանենք ու գովերգենք ըսելով.

Փառք Հրաշափառ Գալստեան քում Տէր. ամէն:

ԳՈՒՍԱՆ ՎՐԻ. ԱԼՃԱՆԵԱՆ